

The research of results:

The quality management system has differences with international systems.

- The number of external laboratories involved in the analysis of the quality of agricultural products is very poor, as a result, the prices of their services for businesses are much too high, and in many cases their activities are mostly formal.

State pulled away substantially from control over product quality and translated these functions directly on the companies that produce it.

Chronic deficit in the state budget and weak interest in funding the issue officials.

Lack on most domestic enterprises of total quality management, which would give an opportunity to monitor the passage of the complete chain of products from producer to consumer.

Conclusions.

To determine the effectiveness of the quality management system in agricultural production, identify areas for improvement priority is to review and analyze mechanisms to ensure product quality. In addition, at the state level should take steps to ensure the safety and competitiveness through coordination of national quality requirements with the world, introducing controls at all stages of the production process, increasing the number of laboratories to determine the level of conformity of quality of manufactured products to specified requirements.

Key words: *quality, management, mechanisms of providing, competitiveness.*

УДК 336.078.3

Стеблянюк О.Л.,
заступник начальника управління Держземагентства
у Житомирському районі Житомирської області,
здобувач кафедри фінансів
Житомирського державного технологічного університету

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН ТА ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Анотація. *В статті здійснено оцінку нормативно-правового забезпечення державного фінансового контролю у сфері земельних відносин. Автором зроблено висновок про суперечливість окремих законодавчих актів, що регулюють земельні відносини, та запропоновано напрями їх удосконалення.*

Ключові слова: *державний фінансовий контроль, земельні відносини, правове забезпечення*

Постановка проблеми. Починаючи з моменту проголошення незалежності України, відбувається формування нормативно – правового забезпечення у сфері земельних відносин. Цей процес триває 21 рік, але земельна реформа не дістала логічного завершення. Навколо даного питання постійно виникають наукові дискусії, а саме: щодо шляхів завершення

земельної реформи, запровадження цивілізованого ринку землі, взаємодії органів управління земельними ресурсами, майбутніх результатів від реформи тощо. Очевидно, що в Україні у сфері земельних відносин немає і комплексної стратегії дій, і зваженої методології реформ, і раціональної інфраструктури управління, і системного законодавчого поля, немає навіть чіткого, систематизованого бачення нових проблем [1].

Для створення нового механізму функціонування земельних відносин необхідно детально проаналізувати і дослідити результати земельної реформи, виявити основні перешкоди для раціонального і ефективного управління земельними ресурсами на всій території України, створити повноцінне нормативно-правове забезпечення. На сучасному етапі розвитку земельних відносин особливої актуальності набувають питання вдосконалення управління, важливою функцією якого є контроль. Одним із видів державного контролю є державний фінансовий контроль (ДФК), що здійснюється на всіх стадіях фінансової діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням теоретичних і практичних питань удосконалення земельних відносин присвячені праці вітчизняних вчених: Ю.Д. Білика, В.П. Галушка, А.С. Даниленка, Д.С. Добряка, О.І. Драпиковського, В. М. Жука, Г.Г. Кірейцева, М.Г. Лихогруда, Л.Я. Новаковського, В.Я. Мессель-Веселяка, П.Т. Саблука, А.М. Третяка, М.М. Федорова, О.М. Шпичака та інших. Водночас відсутність зваженої державної земельної політики та механізму її реалізації, ефективного системи правового забезпечення регулювання земельних відносин та землекористування, необхідність його удосконалення з метою створення прозорих економічних механізмів регулювання ринку землі вимагає додаткового дослідження вищезазначених питань.

Метою статті є оцінка нормативно-правового забезпечення ДФК в сфері земельних відносин та розробка напрямів його удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як показує практика, об'єкт фінансового контролю не обмежується перевіркою тільки грошових фондів, а

також охоплює матеріальні, природні, трудові й інші ресурси держави, оскільки їх використання здійснюється в грошовій формі. Іншими словами, фінансовий контроль поширюється не тільки безпосередньо на фінансові, а й на пов'язані з ними господарські відносини [2]. Отже, це надає нам можливість стверджувати, що земельні відносини також включені в сферу впливу ДФК.

Як правило, в Україні переважає подальший контроль (ретроспективний), який має фіскальний характер, що негативно впливає на організацію фінансово – бюджетної дисципліни у сфері земельних відносин. На практиці найчастіше використовують ревізію та перевірку. Процедури попереднього та поточного контролю (що, як свідчить досвід зарубіжних країн, є найбільш дієвими) у межах діючої системи фінансового контролю є досить слабкими та нерегульованими [3]. Тому доцільніше орієнтуватись на європейський досвід, який спрямований на з'ясування причин порушень та їх попередження.

Водночас законодавство України у сфері земельних відносин є неповним, цілісним і суперечливим. В першу чергу, доповнення потребує чинний Земельний кодекс. З іншого боку, є спроби підмінити економічні ринкові механізми адміністративними заборонами, що значно знижує ефективність регулювання земельних відносин. Державні та регіональні програми і плани діяльності у сферах промисловості, енергетики, містобудування тощо не завжди узгоджуються з планами земельної реформи, нормами землекористування та екологічними нормативами. Дисбаланси земельного фонду поглиблюються через відсутність комплексної програми дій і брак бюджетного забезпечення, які, своєю чергою, є наслідком відсутності державного стратегічного менеджменту, в т.ч. у сфері земельних ресурсів і відносин.

Досить часто контроль над земельними ресурсами та землекористуванням зосереджено в самих органах управління (державних комітетах із земельних ресурсів, водного та лісового господарства). Державний контроль спрямовано переважно на реагування на зловживання у сфері землекористування, але не на запобігання їм і, тим більше, не на коригування державної земельної політики. Звіти про перевірки діяльності органів управління земельними ресурсами

оприлюднюються в узагальненому вигляді та нерегулярно. Результати реагування на конкретні порушення оприлюднюються не завжди, переважно без аналізу причин і визначення винних осіб. Контроль над діяльністю у сфері землекористування не став ефективним механізмом боротьби з корупцією [4].

Розглядаючи проблему правового забезпечення ДФК земельних відносин, слід зазначити ряд основних проблем, без виділення яких неможливо запропонувати механізми їх усунення.

Із звіту Рахункової палати випливає, що на органи управління земельними ресурсами немає реального впливу через відсутність належного правового забезпечення. Перевірки відповідних органів є малоефективними і потребують визначення конкретного алгоритму дій у законодавчих актах, що, на нашу думку, має сформувати новий стиль державного управління.

Інша ситуація: витрати, пов'язані з розмежуванням земель державної та приватної власності, здійснюються за рахунок коштів відповідних (державних та місцевих) бюджетів. Але іноді цей вид робіт не планують фінансувати з відповідних рівнів бюджету. Отже, головним фінансовим документом не передбачено виконання норм законів України. Можна зробити висновок про те, що у сфері землекористування не ведеться контроль за реалізацією положень законодавства [5]. Наведені вище приклади вказують на те, що сфера земельних відносин є однією з найбільш ризикових щодо фінансових зловживань і потребує посиленого контролю [6]. Саме тому для вирішення правових проблем регулювання земельних відносин необхідна систематизація вітчизняного законодавства з метою посилення його стабільності, усунення правових колізій, створення науково обґрунтованої системи нормативно – правових актів.

Аналіз чинного законодавства надає підстави стверджувати, що в сучасній системі ДФК є низка недоліків [7; 8]: відсутність системності, повноти визначення правового статусу і компетенції суб'єктів контролю, наявність суперечностей та дублювання функцій, високий вплив неформальних чинників (включаючи прояви корупції), недосконале правове та методологічне

забезпечення процедур контролю, незадовільний стан фінансової дисципліни, фрагментарність профілактики фінансових порушень, недієвість системи відповідальності за вчинені фінансові порушення.

Вищеперераховані проблемні факти спонукають нас до розробки законодавчих механізмів регулювання земельних відносин, адже тіньові потоки грошових коштів, корупція, зловживання владою, нехтування інтересами суспільства, тіньовий ринок землі – наслідки неефективного ДФК. В управлінні земельними ресурсами зосереджено велику кількість органів, що чітко не знають, які функції вони виконують. Рух бюджетних коштів у ці установи є одним з найбільших, але налагоджені системи їх відмивання зменшують надходження до бюджету, що підриває аграрну реформу та економіку в цілому. На нашу думку, держава зі свого боку має створювати сприятливі умови для проведення ефективної земельної реформи, що сприятиме формуванню нового стратегічного державного менеджменту через ініціативні зміни в законодавчій сфері ДФК, що сприятиме встановленню ринку землі. Цього можна досягти в результаті комплексного підходу через поєднання законодавчої та контрольних функцій держави.

Ми вважаємо, що саме законодавчо врегульований процес здійснення ДФК стане передумовою для завершення земельної реформи. Для удосконалення правового забезпечення ДФК у сфері земельних відносин необхідно реалізувати такі напрями:

- 1) усунення дублювання функцій органів ДФК шляхом прийняття Закону України "Про державний фінансовий контроль в Україні";
- 2) законодавче закріплення статусу Рахункової Палати як вищого органу державного фінансового контролю;
- 3) створення адекватного правового механізму взаємодії всіх елементів ДФК, а також взаємодії контрольних органів з правоохоронними;
- 4) створення відповідного правового забезпечення про використання земель на регіональному рівні, а також єдиного кадастру земель.

Висновки. Правове забезпечення ДФК земельних відносин є недосконалим, що пов'язано із складною адміністративною системою управління в цілому, суперечливими ієрархічними взаємозв'язками, спонтанними змінами у формуванні органів управління земельними ресурсами, що призводить до зловживань та безвідповідальності керівників установ та персоналу. Законодавча база у сфері ДФК має фіскальну спрямованість, тобто характеризується відсутністю стимулів до покращення бюджетної дисципліни. Особливо актуальним це є у сфері управління земельними відносинами, де державний фінансовий контроль повинен бути направлений на збереження основного багатства народу – землі.

Список літератури.

1. Присяжнюк М. Земельна політика України: стан, законодавче забезпечення, стратегічне планування / М. Присяжнюк // Центр Разумкова. – Національна безпека і оборона. – 2009. - № 3. – с. 54-57
2. Фінансове право України / Л. К. Воронова, М. П. Кучерявенко, Н. Ю. Пришва та ін. – К., 2009. – 395 с.
3. Скоропад І. С. Державний фінансовий контроль в Україні / І. С. Скоропад, Н. І. Пахолок // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011.- Вип. 21.7. – с. 262 – 266
4. Державна земельна політика в Україні: стан і стратегія розвитку // Центр Разумкова. – Національна безпека і оборона. – 2009. - № 3. – с. 2 – 17
5. Ботезат О. П. Особливості державного контролю у сфері землекористування / О. П. Ботезат // Теорія та практика державного управління. – 2009. - № 4 (27). – с. 1- 6
6. Ковальська Ж. Земля і громада. Чому вона не стала вагомим джерелом доходів місцевих бюджетів / Ж. Ковальська // Фінансовий контроль. – 2011. - № 2 (63). – с. 41-43
7. Бездітний В. П. Ефективність державного фінансового контролю в Україні / В. П. Бездітний // Наше право. – 2010.- № 4 ч.1. – с. 85-88

8. Гулько В. В. Удосконалення механізму державного фінансового контролю в Україні / В. В. Гулько // Актуальні проблеми економіки. – 2010. - № 12 (114). – с. 181-185

Summary. *This paper assesses the regulatory framework of state control in the sphere of land relations. Analysis of current legislation gives reason to believe that the current system of state control has a number of shortcomings: lack of consistency, completeness, determination of the legal status and competence of the control, the presence of contradictions and duplication, high impact informal factors (including corruption), imperfect legal methodological support and control procedures, unsatisfactory financial discipline, fragmentation prevention of financial irregularities inefficiency of financial responsibility for the committed offense. Typically, in Ukraine, there is a further control (retrospective), which has a fiscal nature, which negatively affects the organization of financial - budgetary discipline in the field of land relations. In practice, the most commonly used audit and inspection. The procedures for prior and current control (which, as the experience of foreign countries, is the most effective) within the current system of financial control is very weak and unresolved. The author concluded that the inconsistency of certain legislative acts regulating land relations, and suggests areas of improvement. In particular, for the improvement of the legal state control in the sphere of land relations need to implement the following areas: elimination of overlapping functions of DFK by the Law of Ukraine "On State Financial Control in Ukraine" legislative confirmation of the status of the Accounting Chamber as the highest organ of state financial control, the establishment of adequate legal mechanism of interaction of all elements DFK and control of interaction with law enforcement, the creation of a legal provision on land use at the regional level as well as single inventory lands.*

Keywords: *state financial control, land relations, legal support*

УДК: 316.7

Судомир С.М., к.е.н., доцент
ВПНУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»

ГАРМОНІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ: СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД

Анотація. *В статті розглядається методологія синергетичного підходу, спрямованого на забезпечення системного ефекту від взаємодії складових забезпечення розвитку сільських територій.*

Ключові слова. *Синергетичний підхід, сільські території, гармонізація, розвиток, система.*

Постановка проблеми. Специфіка розвитку аграрного сектора економіки потребує системно – комплексного підходу до формування механізмів забезпечення єдності корпоративних інтересів на регіональному,